

Klaver Lily Group eerste leliebroeier van formaat in Ethiopië

'Je moet wel kunnen incasseren'

Gert-Jan en Lydia Klaver kozen jaren geleden, naast het bestaande bedrijf in Heerhugowaard, voor lelieteelt in Ethiopië. De broer en zus gaan voor goede kwaliteit en grote aantallen, het hele jaar door. De weg ernaartoe ging niet over rozen. Maar hoe staan ze er nu voor?

Ina Knaap

iknaap@hortipoint.nl

De familie Klaver heeft drie generaties lang ervaring opgebouwd in de broei van Oriëntallies in Heerhugowaard. Het bedrijf is inmiddels uitgegroeid tot ruim 9 ha. Het management bestaat uit Gert-Jan en Lydia Klaver, broer en zus. Hun doel is jaarrond grote aantallen Oriëntals van goede kwaliteit leveren. Enkele jaren geleden stonden ze voor de keus om hun bedrijf al dan niet uit te breiden. Het was in een periode dat de kosten van onder meer energie en arbeid toenamen.

„We wilden zeker niet weg uit Nederland, dat vooropgesteld, maar we zochten een manier om ons assortiment in Nederland qua volume en kwaliteit uit te breiden. Maar ook een manier om kostenstijgingen te beheersen”, aldus Gert-

Er werken ongeveer 300 mensen bij Langano Lily Flowers Plc in Awassa. Op deze farm staan schaduwhallen met een totale oppervlakte van 10 ha.

FOTOS: LANGANO LILY FLOWERS

Jan Klaver. Aangezien een goede kwaliteit en kostenbeheersing de hoogste prioriteit hebben, besloten ze hun bedrijf in Nederland niet uit te breiden, maar een nieuw bedrijf te starten in het buitenland. De keus viel op Ethiopië. De relatief korte reistijd van Ethiopië naar Nederland en tot de Engelse afzetmarkt, maar ook de goede bereikbaarheid van de haven in Djibouti en het gevoel van veiligheid, ten opzichte van andere Afrikaanse landen, gaven de doorslag. Verder is Ethiopië een opkomende markt, zodat het project in aanmerking kwam voor een bijdrage uit de PSOM-regeling van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Toch doorzetten

Vanaf 2004 voerden de Klavers, samen met twee andere leliebroeiers in Ethiopië, diverse teeltproeven uit. Maar de proefresultaten vielen tegen. Dit kwam met name door onvoldoende luchtigheid van de grondsoort. Toen na twee jaar testen de kwaliteit nog niet naar tevredenheid was, zetten ze het plan een kwekerij in Ethiopië te beginnen uit hun hoofd. Maar niet voor lang. Een half jaar later namelijk, belde een adviseur hen met de vraag om toch terug te komen naar Ethiopië. Deze adviseur had een locatie met een andere grondsoort gevonden die mogelijk wel geschikt zou zijn voor de lelieteelt. Ze voerden opnieuw proeven uit en deze keer was de kwaliteit beter. Vervolgens zochten ze de samenwerking met een lokale partner en bouwden een kwekerij van 10 ha in Awassa. Vanaf januari 2008 ging de productie formeel van start met broer en zus Klaver aan het roer. De dagelijkse leiding is in handen van Alf de Wit.

Logistiek en planning grote knelpunten

De lilibollen zijn in de eerste helft van het seizoen voor circa 60% afkomstig uit Nederland. In de andere helft van het seizoen komen de bollen uit Chili en Nieuw-Zeeland. Vanwege de hoge luchtvrachtkosten worden alle bollen via zeetransport vervoerd. Daarbij ondervonden ze in het eerste seizoen problemen door een tekort aan gekoeld zeetransport en de bureaucratie van het land. En dat leverde problemen op die doorwerkten in de hele teelt. Diverse malen maakten

FOTO: RENS KROMHOUT

Lydia en Gert-Jan Klaver: „We hebben gewoon een mooi product en we zijn tevreden over de zware kwaliteit.”

ze mee dat er geen bollen waren op het moment van planten. Daardoor liep hun teeltplanning dusdanig in de war dat ze in de aanloop naar belangrijke verkoopdagen, zoals Valentijn en Moederdag, geen bloemen konden leveren. „Terwijl we het juist in die periode moeten verdienen”, aldus Gert-Jan Klaver. Inmiddels is dit probleem opgelost: ze hebben nu een eigen inklaaringsagent in dienst en een chauffeur die met een vrachtwagen de bollen geconditioneerd vanaf de haven naar de kwekerij vervoert.

Bij de aanvraag en inkoop van bollen bouwen de telers tegenwoordig een buffer in door ruim in te schatten. Daarnaast zijn er op hun farm koelcellen om de bollen in te bewaren en een voorraad op te bouwen. Al met al hebben ze nu de indruk dat ze de planning beter in de hand hebben. Het luchttransport van de bloemen vanuit Ethiopië naar België gebeurt door Ethiopian Airways, de enige carrier met een vrachtliegtuig. Knelpunt hierbij is dat vluchten regelmatig vertraging oplopen door technische mankementen. De vliegtuigen maken een tussenlanding in Caïro, waarbij is voorgekomen dat de geogste bloemen drie dagen lang in de brandende zon op het vliegveld stonden. Dit betekende dat in Nederland de bloemen te rijp aankwamen en niet aan klanten geleverd konden worden.

Teelt verder uitvogelen

Ook al zijn in Ethiopië de teeltomstandigheden voor lilies gunstig, vaak verloopt de teelt toch heel anders dan de Klavers in Nederland gewend zijn. Zo blijkt een juiste keuze van het assortiment een lastige zaak te zijn. Vorig jaar zijn ze begonnen met twintig soorten. Daarvan zijn er vier over gebleven. Niet alleen grondsoort en temperatuur spelen bij de selectie een rol, maar ook de grote lichtsom. Ethiopië heeft zo'n twaalf uur licht per dag van een hoge intensiteit en dat levert een verlies aan groeisnelheid op. Daarom willen ze continu proeven opzetten met het telen van nieuwe en andere soorten. Dat doen ze overigens in eigen beheer; er is geen samenwerking met veredelaars.

De broeiers zijn op zoek naar een hard en donker-groen gewas en bloemen met grote knoppen en een

intense kleur. Van iedere soort worden enkele takken getest op houdbaarheid. Dit gebeurt doorlopend, zowel in hun eigen uitbloeiruimte op het bedrijf in Heerhugowaard als bij FloraHolland. Opmerkelijk is dat de Ethiopische bloemen langer houdbaar zijn, vaak 21 dagen. Waarschijnlijk is dit het gevolg van de grote lichtsom en de gunstige teelt-omstandigheden. Het productieseizoen in Ethiopië is niet jaarrond, maar loopt van begin november tot begin juni. Daarna begint het regenseizoen. Sowieso wil Gert-Jan Klaver na juni geen Ethiopische bloemen in de markt zetten, omdat er dan volop aanbod is van buitenlandse lilies in Nederland en het dan vaak ook een tijd is met slechte prijsvorming door de vakantieperiodes in Europa. Op het gebied van plagen en ziekten zoals botrytis, pythium, fusarium en trips zijn de teelten in beide landen vergelijkbaar met elkaar. Daarnaast heeft de teelt soms te kampen met aaltjes die met de bollen meekomen.

Teeltwisseling is nog een grote onbekende factor. Wel is bekend dat lilies verse grond nodig hebben om uitval door pythium en fusarium te voorkomen. Stomen is in Ethiopië geen optie. Daarom denkt Gert-Jan Klaver erover om een teeltwisseling van eenmaal per drie of misschien vijf jaar aan te houden. Proeven zullen meer duidelijkheid moeten geven.

Andere gewassen

Ook al hebben broer en zus in de afgelopen jaren veel leergeld moeten betalen, toch zijn ze positief over hun kwekerij in Ethiopië. Gert-Jan Klaver: „Maar als ondernemer moet je de lange termijn voor ogen blijven houden. Je moet doorgaan met investeren en je niet bij de eerste de beste tegenslag uit het veld laten slaan. Wij zetten in ieder geval door. We hebben gewoon een mooi product en we zijn tevreden over de kwaliteit.” Lydia vult aan: „Ons bedrijf in Nederland zal zeker blijven bestaan. Maar als de markt nog een tijdje in mineurstemming blijft, dan moeten we misschien overwegen om de liliëproductie in te krimpen. Nu is het nog te vroeg om daar iets over te zeggen.” In dat kader voeren de Klavers in Ethiopië af en toe ook proeven uit met andere gewassen, zoals zantedeschia, ranonkel en duizendschoon. <

Achtergrond

Teelt- en werkomstandigheden

Op de farm staan schaduwhallen met een totale oppervlakte van 10 ha. In deze omgeving zijn de weersomstandigheden relatief rustig, met uitzondering van enkele tornado's en onverwacht grote hoeveelheden regen.

De teelt vindt plaats in de grond op bedden, met vijf bedden per kap van 8 m. Er is geen verwarming nodig. Een belichtingsinstallatie ook niet omdat er voldoende natuurlijk licht is. Beregening gebeurt met roterende beregening van

bovenaf. Het bronwater heeft een temperatuur van 30 tot 35°C, dat wordt opgeslagen in een bassin. Door de grote oppervlakte van dit bassin wordt het water aan de lucht gekoeld. Sorteren en bossen gebeurt handmatig evenals

alle voorkomende werkzaamheden. Op de farm staat een verwerkingsruimte van 1.600 m², met onder meer twee koelcellen voor bewaring van bollen, een koelcel voor geogste bloemen, een kantoor en een kantine.

Bedrijfsgegevens

Bedrijfsnaam: Langano Lily Flowers Plc.

Plaats: Awassa, circa 275 km ten zuiden van Addis Abeba

Oppervlakte: 25 ha in pacht van Tabor Herbs Plc.

Hoogte: 1.700 m

Teelt: lilies, type Oriëntal.

Aantal medewerkers: 300.

Samenvatting

Gert-Jan Klaver en zijn zus Lydia telen lilies in Heerhugowaard én in Ethiopië. Op deze manier breiden ze hun assortiment in Nederland qua volume en kwaliteit uit en proberen ze kostenstijgingen te beheersen. De omstandigheden in Ethiopië zijn gunstig voor lilies, maar vaak verloopt de teelt toch heel anders dan in Nederland.